

Η κηλίδωση της μετέπειτα σταδιοδρομίας από λάθη του παρελθόντος

Νομολογιακή επισκόπηση με έμφαση στα αίτια της παραβατικότητας των ανηλίκων

Δήμητρα Ζιόγα, Φοιτητριά, Νομική Σχολή,
Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Με το παρόν άρθρο επιχειρείται μία αναλυτική προσέγγιση των αιτιών που οδηγούν έναν ανήλικο στην εκδήλωση παραβατικής συμπεριφοράς, μέσα από συγκεκριμένες νομολογιακές αναφορές. Η σχετική ανάλυση των αιτιών της παραβατικότητας των ανηλίκων (*Juvenile delinquency* ή και “*juvenile offending*,”) βασίζεται στη Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η πρόληψη της νεανικής εγκληματικότητας, οι τρόποι αντιμετώπισής της και ο ρόλος της δικαιοσύνης των ανηλίκων στην Ευρωπαϊκή Ένωση». Στο παρόν καταληκτικά, γίνεται και μία κριτική προσέγγιση της στάσης των δικαστηρίων αλλά και του κράτους εν γένει, ως προς την αντιμετώπιση των φορέων άσκησης αυτού του είδους συμπεριφοράς, ήτοι ως προς τους ανηλίκους (αναφορά στην εισαγωγή του Γενικού Κανονισμού για την προστασία των προσωπικών δεδομένων με τον Ν.125(Ι)2018).

Διαδικτυακά^[1] απασχολεί η υπόθεση του 30χρονου πλέον πατέρα και πρώην κατάδικου Benjamin Paul, ο οποίος στην ηλικία των 17 είχε καταδικασθεί για διακίνηση ναρκωτικών. Κατόπιν αποφυλακίσεως του, μετακόμισε στο Μαϊάμι για μια καλύτερη ζωή. Ο Paul ^[2]έλαβε μια προσφορά εργασίας από τη Georgia Tech τον Αύγουστο του 2018, τελικώς όμως αποφασίστηκε ο αποκλεισμός του Benjamin για τη θέση εργασίας, λόγω βεβαρημένου ποινικού μητρώου. Ο δικαστής Steven Teske^[3] επέκρινε τη δοκιμασία λέγοντας: “Για τα τελευταία 12 χρόνια έχει ζήσει μια ιδανική ζωή, αλλά το όνομά του συνεχίζει να βρίσκεται σε μια λίστα που δεν εξυπηρετεί κανέναν σκοπό για την κοινωνία^[4]». Κάνοντας μία υπαγωγή λοιπόν των ως άνω περιστατικών στο μείζον

ζήτημά μας, διατυπώνεται η εξής προβληματική: συνειδητοποιεί ένας ανήλικος, ότι η διάπραξη ποινικού αδικήματος δύναται να οδηγήσει σε απώλεια κάθε δυνατότητας κοινωνικής επανένταξης, ακόμα και στη βάση άσκησης επαγγελματικής δραστηριότητας; Βέβαια, ο ανήλικος δράστης διαφέρει από τον ενήλικο και σαφώς χρήζει διαφορετικής αντιμετώπισης. Πρέπει, ωστόσο, να επισημανθεί ότι «οι συμπεριφορές των νέων συχνά αποκτούν μεγαλύτερη κοινωνική σημασία από τις συμπεριφορές των ενηλίκων, ιδίως εάν είναι αρνητικές, με αποτέλεσμα τη δημιουργία ιδιαίτερα αρνητικής κοινωνικής αντίληψης για τους ανήλικους παραβάτες^[5]».

Στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης, πρωτίστως παρουσιάζεται συνοπτικά η νομοθεσία που διεθνώς πλαισιώνει την προστασία των α-

«συνειδητοποιεί ένας ανήλικος, ότι η διάπραξη ποινικού αδικήματος δύναται να οδηγήσει σε απώλεια κάθε δυνατότητας κοινωνικής επανένταξης, ακόμα και στη βάση άσκησης επαγγελματικής δραστηριότητας;»

^[1] <https://www.ajc.com/news/local/torpy-large-when-old-crimes-kill-new-man-career-goals/0UVfHyn52XBAiHA2J33SuI/>

^[2] <https://reason.com/blog/2018/08/28/georgia-tech-ben-paul-ex-con>

^[3] Επικεφαλής δικαστής του δικαστηρίου ανηλίκων του Clayton County στις ΗΠΑ

^[4] <https://reason.com/blog/2018/08/28/georgia-tech-ben-paul-ex-con>

^[5] Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η πρόληψη της νεανικής εγκληματικότητας, οι τρόποι αντιμετώπισής της και ο ρόλος της δικαιοσύνης των ανηλίκων στην Ευρωπαϊκή Ένωση» (2006/C 110/13) - σχόλιο 1

Παραβατικότητα Ανήλικων

νηλίκων και δευτερευόντως αναλύονται τα αίτια που προκαλούν το φαινόμενο. Ακολουθως, παρατίθενται σχετικές υποθέσεις από τη νομολογία με σχετικό σχολιασμό επί τούτων, ενώ καταληκτικά εξετάζεται εν γένει η θέση των Δικαστηρίων, του ΕΔΔΑ και του κράτος επί του ζητήματος.

1. Συνοπτική παρουσίαση του νομοθετικού πλαισίου προστασίας των ανηλίκων

Πράγματι η ως άνω προβληματική ενισχύεται στη Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής^[6] καθώς επισημαίνεται «Αν και υπάρχουν ήδη ορισμένα ευρωπαϊκά προγράμματα και πολιτικές που μπορούν να έχουν έμμεσα αντίκτυπο στην πρόληψη της νεανικής εγκληματικότητας (η Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Απασχόληση που υιοθετήθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λουξεμβούργου^[7] η Ευρωπαϊκή Κοινωνική Ατζέντα που υιοθετήθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας^[8], το Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για τη Νεολαία και την Προώθηση της Ενεργού Συμμετοχής στα Κοινά^[9] κ.ά.), όπως και διάφορες συμφωνίες και ψηφίσματα για τη νεολαία που επίσης ευνοούν την ομαλή διαδικασία ένταξης των ανηλίκων στην τοπική του κοινωνία, λείπουν εντούτοις μέσα και μέτρα ειδικά σχεδιασμένα για το φαινόμενο της παραβατικότητας των ανηλίκων».

Το δε άρθρο 37 της Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Παιδιού (από τούδε και στο εξής «ΣΔΠ») ορίζει ότι «Κάθε παιδί που στερείται την ελευθερία του πρέπει να αντιμετωπίζεται με ανθρωπισμό και με τον οφειλόμενο στην αξιοπρέπεια του ανθρώπου σεβασμό, και

κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της ηλικίας του^[10]» και έχει παρατηρηθεί ότι «προσδιορίζοντας ως παιδί κάθε ανθρωπino ον ηλικίας κάτω των δεκαοκτώ ετών, κατοχυρώνει τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών, την αξιοπρέπεια και την προσωπική αξία του παιδιού, όπως ακόμη τη νομική του προστασία^[11]».

Το όριο των 18 ετών είναι ιδιαίτερα σημαντικό καθότι η διευρυμένη προστασία που παρέχεται στους ανηλικούς εφαρμόζεται μέχρι τη 'νομική ενηλικίωση' τους, μη αφήνοντας διακριτική εξουσία και/ή περιθώριο στα κράτη να την περιορίσουν θέτοντας κατώτερο ηλικιακό όριο. Χρηζει επισημάνσης και το άρθρο 40 της ΣΔΠ που ορίζει ότι «Τα νομοθετικά κείμενα θέτουν επομένως ως κοινό παρονομαστή των αναφορών τους το συμφέρον του παιδιού^[12]» το οποίο ανάγεται σε «κύριο γνώμονα όλων των πράξεων που αφορούν τα παιδιά και επιχειρούνται από δημόσιες αρχές είτε από ιδιωτικούς οργανισμούς^[13]». Εν γένει τα ευρωπαϊκά νομοθετήματα αποσκοπούν στη βελτίωση της μεταχείρισης μίας υπόθεσης ανήλικου παραβάτη και στην προώθηση ενός εναλλακτικού και πιο σύγχρονου τρόπου αντιμετώπισης^[14].

2. Μια αναλυτική προσέγγιση των αιτιολογικών παραγόντων της παραβατικότητας

Πρωτίστως αναφέρεται πως «Είναι πολλά και ποικίλα τα αίτια ή οι περιστάσεις που μπορούν να κάνουν έναν ανήλικο να παρανομήσει, χωρίς ωστόσο να υπάρχει γενική συναίνεση

«η διευρυμένη προστασία που παρέχεται στους ανηλικούς εφαρμόζεται μέχρι την 'νομική ενηλικίωση' τους, μη αφήνοντας διακριτική εξουσία και/ή περιθώριο στα κράτη να την περιορίσουν θέτοντας κατώτερο ηλικιακό όριο»

^[6] Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η πρόληψη της νεανικής εγκληματικότητας, οι τρόποι αντιμετώπισης της και ο ρόλος της δικαιοσύνης των ανηλίκων στην Ευρωπαϊκή Ένωση»

^[7] Νοέμβριος 1997 <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52003DC0057:EL:HTML>

^[8] Δεκέμβριος 2002

^[9] Η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (άρθρο 25§2), η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, η Διεθνής Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών της 20.11.1989 για τα δικαιώματα του Παιδιού περιλαμβάνουν προστατευτικές για τον ανήλικο διατάξεις.

^[10] Άρ.37 της σύμβασης δικαιωμάτων του παιδιού, περίπτωση γ

^[11] Α. Πιτσελά, Η ποινική αντιμετώπιση..., ό.π., σ. 14 επ., βλ. ακόμη Ε. Ρεθυμιωτάκη, «Το δικαίο ανηλίκων στην πράξη: Η πρώτη νομική κλινική για τα δικαιώματα των παιδιών στην Ελλάδα». Στο: Μ. Γασπαρινάτου (Επιμ.), Έγκλημα και ποινική καταστολή σε εποχή κρίσης, Εκδόσεις Αντ. Σάκουλα, Αθήνα, 2016, σ. 1984 επ.

^[12] Άρθρο 40 (2) εδ.β, παρ.3 της Διεθνούς Σύμβασης των Δικαιωμάτων των παιδιών.

^[13] Α. Πιτσελά, Η ποινική αντιμετώπιση..., ό.π., σ. 11 επ

^[14] Γενικό Σχόλιο υπ'αριθμόν 10 της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Μέρος Γ.

Η κηλίδωση της μετέπειτα σταδιοδρομίας από λάθη του παρελθόντος

περί αυτών μεταξύ των μελετητών του θέματος^[15]». Βάσει αυτής της Γνωμοδότησης, αιτιολογικό παράγοντα αποτελεί η «προέλευση των ανηλίκων από διαλυμένες οικογένειες (broken homes)^[16]». Ένας έφηβος υιοθετεί ηθικές αξίες κυρίως από τους γονείς του. Εκτιμάται πως η γονεϊκή σχέση αντανακλάται όχι μόνο στον ίδιο τον ανήλικο αλλά και στον τρόπο που ο ίδιος αποφασίζει να φέρεται στον εαυτό του και στους γύρω του. Η δημιουργία εποικοδομητικού διαλόγου εντός σπιτιού παρακωλύεται έναντι του μη “υγιούς” οικογενειακού περιβάλλοντος. Πάραυτα «οι Στοιχειώδεις Κανόνες των Ηνωμένων Εθνών για την απονομή της Δικαιοσύνης σε Ανηλίκους (στη συνέχεια : “κανόνες του Πεκίνου”) απαιτούν να είναι ο χωρισμός των παιδιών από τους γονείς τους το έσχατο μέσο^[17]».

Όσον αφορά τους οικονομικούς παράγοντες διαλαμβάνεται ότι «Η κοινωνικοοικονομική περιθωριοποίηση ή φτώχεια, που επίσης δυσχεραίνει την κανονική διαδικασία κοινωνικοποίησης του ανηλίκου^[18] ...σε συνδυασμό με την ανεργία τα μεγαλύτερα ποσοστά της οποίας συναντώνται μεταξύ των νέων^[19], έχουν ως αποτέλεσμα οι ίδιοι να παρανομοούν για την αντιμετώπιση των οικονομικών τους αναγκών. Οι έφηβοι γίνονται νεαροί παραβάτες συνεπεία της έλλειψης οικονομικών πόρων. Η απόλυτη φτώχεια εκτιμάται πως έχει πιο καταστροφικές επιρροές από την περιοδική στο δείκτη νοημοσύνης του ατόμου, στις επιδόσεις του στο σχολείο, στην κοινωνικοσυναισθηματική του λειτουργία κ.ά. Ψυχολόγοι τεκμηριώνουν ότι τα φτωχά παιδιά παρουσιάζουν βεβαρημένη εγκεφαλική λειτουργία ως ενήλικες και δυσκολεύονται να ελέγξουν τα συναισθήματά τους.

Η παραβατικότητα εντός σχολείου εκδηλώνεται με τις συχνές απουσίες και την αποτυχία

στα μαθήματα με αποτέλεσμα «να διευκολύνεται ο δρόμος προς τις αντικοινωνικές συμπεριφορές ή προς την παραβατικότητα^[20]». Η αποτυχία αυτή δύναται να συνδεθεί με το οξύ φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού (bullying). Σχετικά με το σχολικό εκφοβισμό εκτιμάται ότι αποτελεί ραγδαία αυξανόμενη εκδήλωση παραβατικής συμπεριφοράς ανά το παγκόσμιο κι αφορά «τη χρήση βίας μεταξύ μαθητών ή συνομηλίκων παιδιών με στόχο να προκληθεί πόνος ή αναστάτωση^[21]». Εκδηλώσεις του εν λόγω φαινομένου αποτελούν ο λεκτικός εκφοβισμός (κοροϊδία, διακρισεις, σεξουαλικά σχόλια), ο κοινωνικός εκφοβισμός (διάδοση φημών, καταστροφή προσωπικών αντικειμένων, απομόνωση από την ομάδα), ο σωματικός εκφοβισμός (χτυπήματα, σπρωξίματα, κλωτσιές), ο ηλεκτρονικός εκφοβισμός αρκετά διαδεδομένος στις μέρες μας μέσω εφαρμογών όπως facebook, twitter κλπ. Δύναται να υποστηριχθεί η θέση ότι τα αγόρια είναι πιο συχνά θύτες αλλά και θύματα εκφοβιστικής συμπεριφοράς^[22].

Στο ίδιο γνωμοδοτικό πλαίσιο διαπιστώνεται πως «η μετάδοση εικόνων και πράξεων βίας από ορισμένες εκπομπές των μέσων μαζικής ενημέρωσης ή ορισμένα βιντεοπαιχνίδια απευθυνόμενα σε ανήλικους^[23]» δημιουργεί τον κίνδυνο να αυξηθεί η επιθετική συμπεριφορά του παιδιού, αλλά και να γίνει σταδιακή απευαισθητοποίησή του μπροστά σε βίαιες εικόνες. Η απευαισθητοποίηση αυτή μπορεί να οδηγήσει είτε σε έλλειψη αντίδρασης μπροστά σε βίαιες σκηνές στον πραγματικό κόσμο είτε, στη χειρότερη περίπτωση, στη διάπραξη μιας βίαιης πράξης με λιγότερους ενδοιασμούς. Ο κίνδυνος μάλιστα να συμβεί αυτό αυξάνεται, αν το παιδί είναι ήδη εσωστρεφές ή μεγαλώνει σε βίαιο περιβάλλον.

«Ένας έφηβος υιοθετεί ηθικές αξίες κυρίως από τους γονείς του»

^[15] Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (2006/C 110/13) - σχόλιο 2.1

^[16] Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (2006/C 110/13) - σχόλιο 2.1.1

^[17] Α. Πιτσελά, Η ποινική Αντιμετώπιση της εγκληματικότητας των ανηλίκων, σελ.33, εκδ.Σάκκουλα

^[18] Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (2006/C 110/13) – σχόλιο 2.1.2

^[19] Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (2006/C 110/13) - σχόλιο 2.1.4

^[20] Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (2006/C 110/13) - σχόλιο 2.1.3

^[21]

<https://www.rodiki.gr/article/241214/sxolikos-ekfobismos-bullying>

^[22] Θύματα του οποίου λέγεται ότι υπήρξαν οι ανήλικοι Robert Thompson και Jon Venables δολοφόνοι του James Patrick Bulger, αναφέρεται παρακάτω, θεματική αρ. 3

^[23] Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (2006/C 110/13) - σχόλιο 2.1.5

Παραβατικότητα Ανήλικων

Προσέτι, «η κατανάλωση ναρκωτικών και τοξικών ουσιών^[24] αλλά και διαταραχές της προσωπικότητας και της συμπεριφοράς^[25]» καθιστούν καθόλα ικανό έναν ανήλικο να παρανομήσει. Ειδικότερα, ψυχολόγοι υποστηρίζουν πως εκφάνσεις της προσωπικότητας όπως η αλαζονική συμπεριφορά, η τάση για αντίδραση, η έντονη ανασφάλεια, ο ναρκισσισμός αλλά και η ζήλεια εντάσσονται στις ψυχικές αρρώστιες που επηρεάζουν την ψυχοσύνθεση ενός παιδιού. «Αυτή η ανικανότητα διαχείρισης του ασυνειδήτου και των επιθυμιών προκαλούν συγκρούσεις στο εσωτερικό σύστημα του ατόμου με αποτέλεσμα την πρόκληση αντικοινωνικής συμπεριφοράς» κατά τον Freud^[26]. Κατά τον ίδιο, «το superego^[27] δεν ενυπάρχει ήδη στο παιδί, αλλά αναπτύσσεται σ' αυτό βαθμιαία και διαμορφώνεται με βάση τη συμπεριφορά προς το παιδί των γονέων, δασκάλων και άλλων φορέων εξουσίας^[28]». Και η εγκληματολογία τάσσεται υπέρ αυτής της θεμελίωσης αφού εγκληματολογικές έρευνες αποδεικνύουν, ότι τα άτομα με σύνδρομο ΧΥΥ είναι πιθανό να υιοθετήσουν μια παραβατική συμπεριφορά, συνδέοντάς την με γενετικές ανωμαλίες πχ μεγάλη σωματική διάπλαση, μικρό δείκτης ευφυΐας^[29] που παρουσιάζουν^[30].

Καταληκτικά, αναφορά γίνεται στην «ανεπαρκή διδασκαλία και μετάδοση αξιών της κοινωνίας και του πολίτη, όπως ο σεβασμός των κανόνων, η αλληλεγγύη, η γενναιοδωρία, η ανοχή, ο σεβασμός των άλλων, η αίσθηση της αυτοκριτικής, η συμπόνια, η επιμελής εργασία κλπ., οι οποίες στις «παγκοσμιοποιημένες» κοινωνίες μας έχουν αντικατασταθεί με πιο ωφελμιστικές αξίες όπως ο ατομικισμός, η ανταγωνιστικότητα και η υπέρμετρη κατανάλωση αγαθών^[31]» προξενώντας σε ορισμένες περιπτώσεις αυτό που στη γνωμοδότηση ορίζεται ως κοινωνική ανομία^[32].

3. Παρουσίαση ορισμένων υποθέσεων με ανήλικους δράστες ενταγμένων στα υπό ανάλυση αίτια και σχετικός σχολιασμός

Τα παραπάνω τείνουν στην εφαρμογή των υπό ανάλυση αιτιών μέσα από την παράθεση περιπτώσεων ανήλικων δραστών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της συμπεριφοράς αποτέλεσε το πρόσφατο συμβάν της 20^{ης} Μαΐου 2018 στην πολιτεία του Τέξας : 17χρονος ελληνικής καταγωγής σκότωσε 9 ανθρώπους και τραυμάτισε ακόμη 10^[33]. Κατά τη νομολογία του Ανωτάτου Δικαστηρίου των ΗΠΑ^[34]^[35] απαγορεύεται^[36] η εκτέλεση δολοφόνων κάτω των 18 ετών, οπότε ο ανήλικος εν

«ψυχολόγοι υποστηρίζουν πως εκφάνσεις της προσωπικότητας όπως η αλαζονική συμπεριφορά, η τάση για αντίδραση, η έντονη ανασφάλεια, ο ναρκισσισμός αλλά και η ζήλεια εντάσσονται στις ψυχικές αρρώστιες που επηρεάζουν την ψυχοσύνθεση ενός παιδιού»

^[24] Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (2006/C 110/13) - σχόλιο 2.1.6

^[25] Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (2006/C 110/13) - σχόλιο 2.1.7

^[26] «Ο Sigmund Freud (1856-1939) ιδρυτής και κορυφαίος εκπρόσωπος της ψυχαναλυτικής σχολής, υποστήριξε ότι η διαμόρφωση της προσωπικότητας συντελείται κατά τα πρώτα 5 χρόνια της ζωής ενός ανθρώπου» Νέστωρ Ε. Κουράκης, Δίκαιο Παραβατικών ανηλικών, σελ.26, εκδ.Σακκουλα

^[27] Η ταυτότητα, το εγώ και το υπέρ-εγώ είναι τρεις ξεχωριστοί, αλλά αλληλεπιδρώντες παράγοντες στην ψυχική συσκευή που ορίζεται στο δομικό μοντέλο της ψυχής του Sigmund Freud. Σύμφωνα με αυτό το φροϋδικό μοντέλο της ψυχής, η ταυτότητα (id) είναι το σύνολο των ασυντόνιστων τάσεων ενστικτώδους. το superego παίζει τον κρίσιμο και ηθικοποιητικό ρόλο. και το εγώ είναι το οργανωμένο, ρεαλιστικό κομμάτι που μεσολαβεί μεταξύ των επιθυμιών του id και του υπέρ-εγώ, Wikipedia, Id, ego and super-ego

^[28] Νέστωρ Ε. Κουράκης, Δίκαιο Παραβατικών ανηλικών, σελ.27,υποσημ. 11, εκδ.Σακκουλα

^[29] Παράκτω υποσημείωση 72

^[30] Γεωργούλας, «Ανήλικοι παραβάτες στην Ελλάδα, Κοινωνική αναπαράσταση και αντιμετώπιση », εκδ.ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ,2000

^[31] Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (2006/C 110/13) - σχόλιο 2.1.8

^[32] Φαρσεδάκης Ιάκωβος, Η παραβατικότητα και ο κοινωνικός έλεγχος των ανηλικών, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 1985

^[33] USA TODAY, <https://eu.usatoday.com/story/news/nation-now/2018/05/18/santa-fe-texas-high-school-shooting-what-we-know/622901002/>

^[34] USA TODAY, <https://eu.usatoday.com/story/news/nation-now/2018/05/18/santa-fe-texas-high-school-shooting-what-we-know/622901002/>

^[35] Το Roper v. Simmons, 543 US 551 (2005), ήταν μια απόφαση ορόσημο στο οποίο το Ανώτατο Δικαστήριο των Ηνωμένων Πολιτειών έκρινε ότι είναι αντισυνταγματικό να επιβάλλεται θανατική ποινή για εγκλήματα που διαπράχθηκαν όταν ήταν κάτω των 18 ετών :Case Number: SC84454 Handdown Date: 08/26/2003

^[36] USA TODAY, <https://eu.usatoday.com/story/news/nation->

Η κηλίδωση της μετέπειτα σταδιοδρομίας από λάθη του παρελθόντος

προκειμένω δεν αντιμετώπιζε τη θανατική ποινή. Παρατίθεται αυτούσιο απόσπασμα από την απόφαση του Δικαστηρίου, το οποίο καταδεικνύει το σκεπτικό του, όσον αφορά τη σκέψη και ανάπτυξη των ανηλίκων σε σχέση με τα ποινικά αδικήματα: «Το δικαστήριο έκρινε ότι όσοι είναι 17 ετών ή νεότεροι δεν έχουν την πνευματική ανάπτυξη προκειμένου να ξεχωρίσουν το σωστό από το λάθος». Η γονεϊκή στάση θα θεωρηθεί υποστηρικτική, αφού οι γονείς καταλόγισαν ευθύνη στο γεγονός ότι το παιδί τους είχε πέσει θύμα λεκτικής βίας, με τον πατέρα του να δηλώνει «Το αγόρι μου δεν είναι άνδρας είναι παιδί, δεν μπορούμε να τα ρίξουμε όλα στο παιδί, είναι κι άλλοι υπεύθυνοι κι αυτοί που έκαναν μπουλινγκ»^[37]. Οι ίδιοι καταλόγισαν υπαιτιότητα έμμεσα στο φορέα του σχολείου που δεν εντόπισε έγκαιρα και συνεπώς δεν αντιμετώπισε τη λεκτική βία που υπέστη ο γιος τους.

Αναντίρρηση, η αποφυγή καταλογισμού από τους γονείς μεμπτής συμπεριφοράς στο παιδί τους αντιβαίνει στο πρότυπο υπευθυνότητας που κατοχυρώνουν οι Διεθνείς Συμβάσεις. Σύμφωνα προς αυτό, ο ανήλικος πρέπει να συνειδητοποιεί και να αισθάνεται κύριος υπεύθυνος για τις πράξεις του. Το πρόβλημα με διατάξεις άλλων νομικών συστημάτων^[38] είναι ότι συνεπάγονται αποποίηση της ευθύνης από πλευράς του ανήλικου^[39], ενώ, σύμφωνα με τις σύγχρονες αντιλήψεις του ποινικού δικαίου περί "υπευθυνότητας", πρέπει ο ίδιος να παροτρυνθεί στην επανόρθωση της ζημίας που προξένησε. Διαφαίνεται λοιπόν η τάση των γονέων προς "υπόθαλψη" των ανήλικων δραστηριών, κατά παράβαση του προτύπου υπευθυνότητας.

Στο σημείο αυτό αναφορά πρέπει να γίνει στην υπόθεση που συγκλόνισε την ελληνική

έννομη και μη πραγματικότητα, της 3^{ης} Φεβρουαρίου 2006, με την εξαφάνιση του 11χρονου μαθητή Άλεξ Μεσχισβίλι κατοίκου Βέροιας. Κατηγορίες αυτή τη φορά βαρύνουν μία συμμορία ανήλικων παιδιών. Στην περίπτωση αυτή σημασία δίδεται στο γεγονός ότι, τον Μάρτιο του 2011, το δικαστήριο επέβαλε ποινή στον παππού των ανηλίκων φυλάκισης τεσσάρων ετών και έξι μηνών για υπόθαλψη εγκληματία κατά συρροή και για ψευδορκία μάρτυρα κατ' εξακολούθηση. Μετά την κατάδικη των κατηγορουμένων, η κατηγορούσα αρχή καταδίκασε τους γονείς των ανηλίκων σε ποινή φυλάκισης 12 μηνών με αναστολή για παραμέληση εποπτείας εκείνων^[40]. Τα παιδιά της συμμορίας κρίθηκαν ένοχοι^[41]. Η ελληνική έννομη τάξη τους καταδίκασε με την επιβολή αναμορφωτικών μέτρων βάσει της ειδικής νομοθεσίας για ανήλικους^[42]. Η συσπείρωση των ανηλίκων σε συμμορία προβληματίζει ως προς τα αίτια που αναλύονται παρακάτω αφού «μέσα στη συμμορία ο έφηβος γίνεται δυνατός, κυριαρχεί στον περίγυρο, τρομοκρατεί, αψηφά την αστυνομία που είναι εξουσία, παίρνει εκδίκηση δέροντας, κλέβοντας, σπάζοντας βιτρίνες καταστημάτων, αυτοκίνητα και κάποιες φορές φτάνοντας ως τον βιασμό και το έγκλημα^[43]». Αυτά τα κατορθώματα των εφήβων της συμμορίας βάσει της γνωμοδότησης είναι στην πραγματικότητα η συναισθηματική τους ανωριμότητα που συνδέεται άμεσα με την ανάγκη τους να φερθούν σαν άντρες μέσα στη μεθυστική δύναμη που τους δίνει η συμμορία.

Ακόμα μια υπόθεση που απασχόλησε τα δικαστήρια, στο πλαίσιο του Δικαίου της Παραβατικότητας ανηλίκων, υπήρξε η δολοφονία δυο ηλικιωμένων γυναικών μέσα στο σπίτι τους, στα Πατήσια, τον Ιανουάριο του 1995^[44] από έναν 16χρονο, η οικογένεια του

«ο ανήλικος πρέπει να συνειδητοποιεί και να αισθάνεται κύριος υπεύθυνος για τις πράξεις του»

now/2018/05/18/santa-fe-texas-high-school-shooting-what-we-know/622901002/

^[37] <http://www.insider.gr/eidiseis/kosmos/84781/texas-den-antimetopize-ti-thanatikipoini-o-pagoyrtzis>

^[38] μεταρρυθμίσεις του ποινικού δικαίου των ανηλίκων στις Κάτω Χώρες το 1995 και στη Γαλλία το 1996, όπως και η Criminal Justice Act του 1994 στη Βρετανία

^[39] Βλ. δημοσίευμα της Lucy Ward στη Guardian και κατ' αναδημοσίευση στην "Καθημερινή" της 25.3.2004, σελ. 14 ως προς τις αντίστοιχες αντιστηρές ρυθμίσεις στη Μ. Βρετανία (είδος: "Φυλακή σήκω... για την "κοπάνα" της κόρης της"). Σημειώνεται ότι και στις ΗΠΑ από τα μέσα της δεκαετίας '90 δημοσιεύθηκαν νόμοι σε πολι-

τειακό και ομοσπονδιακό επί πεδο, που καθιστούν αστικά και ποινικά υπεύθυνους τους γονείς για την παραβατική συμπεριφορά των παιδιών τους: Clemens Bartollas, *Juvenile Delinquency, Boston etc*: Allyn and Bacon, 2000

^[40]

<https://www.tovima.gr/2009/02/03/society/pente-anilikoi-enoxoi-gia-tin-yprothesi-aleks/>

^[41] Φεβρουάριος 2009

^[42] Ν.3189/2003

^[43] <http://www.psychotherapeia.net.gr/articles-psyxologoi-marousi-psyxotherapeftes-marousi/efhveia/63-Συμμορίες Ανηλίκων>

^[44] <https://tvxs.gr/news/ελλάδα-έγκρηξη-της-εγκληματικότητας-από-ανηλικούς>

Παραβατικότητα Ανήλικων

οποίου μίσθωνε διαμέρισμα ιδιοκτησίας των δυο γυναικών. Ο ανήλικος απολογούμενος είπε πως σκότωσε τις δυο γυναίκες, γιατί απειλούσαν την οικογένεια του ότι θα τους έκαναν έξωση γιατί δεν πλήρωναν εγκαίρως το μίσθωμα. Κατά αυτούσια παράθεση της απολογίας του «Μου έλεγαν συνεχώς ότι θα μας διώξουν από το σπίτι. Μου μιλούσαν συνέχεια για την συμπεριφορά μου. Να είμαι καλό παιδί, να προσέχω». Η πίεση επομένως στην οποία φαίνεται να υποβλήθηκε ο 16χρονος εξαιτίας οικονομικών παραγόντων αποτέλεσε «εφαλτήριο» για τη διάπραξη αξιόποινης πράξης, ήτοι της δολοφονίας. Πάραυτα, σύμφωνα με το μη συμβατικό κείμενο^[45] των κατευθυντήριων Γραμμών των Ηνωμένων Εθνών για την Πρόληψη της Παραβατικότητας των Ανηλίκων^[46], επιδιώκεται «ο πλήρης σεβασμός όλων των δικαιωμάτων των παιδιών, και ιδίως των δικαιωμάτων στην πληροφόρηση, την αντιπροσώπευση, τη συμμετοχή και την προστασία, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τον βαθμό ωριμότητας και κατανόησης του παιδιού, καθώς και τις περιστάσεις της εκάστοτε υπόθεσης. Τα δικαιώματα των παιδιών δεν θα πρέπει να γίνονται σεβαστά εις βάρος των δικαιωμάτων των λοιπών ενδιαφερομένων^[47]».

Την αγγλική έννομη τάξη συγκλόνισε η υπόθεση της 11χρονης καταδικαζόμενης για ανθρωποκτονίες 2 ανήλικων αγοριών Mary Bell^[48] και των δολοφόνων του James Bulger. Ως προς την 1^η, η μητέρα της αποπειράθηκε πολλές φορές να την εγκαταλείψει, ενώ το γεγονός πως η ίδια εκδιδόταν επηρέαζε την ψυχρόσυνθεση της ανήλικης κόρης της. Πρόσθετα, η Mary Bell δηλώνει πως υπήρξε θύμα σεξουαλικής κακοποίησης. Ως προς τον Jon Venables, ήταν μόλις 10 χρονών όταν απήγαγε τον 2χρονο James Bulger από ένα εμπορικό κέντρο με τον φίλο του Robert Thompson. Οι 2 τους κρίθηκαν ένοχοι για την απαγωγή και τη δολοφονία του Bulger

στις 24 Νοεμβρίου 1993 - κάνοντάς τους τους νεαρότερους καταδίκους για δολοφονία στην αγγλική ποινική πραγματικότητα. Στην ηλικία των 18 χρονών, οι Venables και Thompson απελευθερώθηκαν από το ίδρυμα νεαρών παραβατών άδεια τον Ιούνιο του 2001. Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί ότι η υπόθεση του James Bulger απασχόλησε την επιστημονική και μη κοινότητα προσφάτως στις 9 /10/2018, όταν σε τηλεοπτικό δημόσιο διάλογο οι απόψεις διίσταντο αφενός για το ότι η αληθινή ταυτότητα του Jon Venables πρέπει να αποκαλυφθεί για την ασφάλεια του κοινού και αφετέρου για το ότι η αποφυγή της ανωνυμίας θα τον έθετε σε κίνδυνο, οπότε θα έπρεπε να παραμείνει φυλακισμένος για όλη του τη ζωή^[49].

4. Ο ρόλος του ΕΔΔΑ και του κράτους στην περίπτωση του ανήλικου ως εναγομένου

Αφού εξετάστηκαν οι ως άνω υποθέσεις, σκόπιμη κρίνεται η αναφορά στο εξής ερώτημα: ποια τελικά είναι η στάση των δικαστηρίων έναντι των ανηλίκων;

Εξ' όλων των ανωτέρω αναλυτικώς εκτιθέμενων προκύπτει ότι κύρια αυτοτελής υποχρέωση του ΕΔΔΑ είναι να ερευνά τις συνθήκες υπό τις οποίες κρατείται ο ανήλικος, αν δηλαδή κατά την κράτηση του τηρήθηκε η νόμιμη διαδικασία, ορισθείσα από το εσωτερικό δίκαιο. Προσέτι, βασική προϋπόθεση για το νόμιμο της κράτησης του ανήλικου, θα πρέπει να είναι η συμβατότητά της με το άρθρο 5 παρ. 1 ΕΣΔΑ σύμφωνα με το οποίο θα πρέπει να τηρείται η αρχή της αναλογικότητας κατά τη στέρηση της ελευθερίας του ανήλικου, τη στιγμή που θα πρέπει να αποφεύγονται οι αυθαίρετες επιβολές της. Υπογραμμίζεται δε πως «Η διασφάλιση και προαγωγή της ψυχικής υγείας των ανηλίκων και η πρόληψη αυτών από περαιτέρω παραβατικότητα

«ποια τελικά είναι η στάση των δικαστηρίων έναντι των ανηλίκων»

^[45] Οι κατευθυντήριες γραμμές συνιστούν μη δεσμευτική νομική πράξη. Στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές, η υποθετική έκφραση «θα πρέπει» χρησιμοποιείται συνήθως όταν οι συναφείς αρχές προέρχονται από δεσμευτικές νομικές πράξεις, είτε του Συμβουλίου της Ευρώπης είτε άλλες διεθνείς νομικές πράξεις.

^[46] Οι κατευθυντήριες γραμμές του Πιάντ

^[47] https://coraminternational.org/wp-content/uploads/Guidelines_GR.pdf

^[48] Η 11χρονη Mary Flora Bell (γεννήθηκε στις 26 Μαΐου 1957) καταδικάστηκε τον Δεκέμβριο του 1968 για

τις ανθρωποκτονίες του Martin Brown (ηλικίας 4 ετών) και του Brian Howe (ηλικίας 3 ετών). Η ταυτότητά της προστατεύεται με δικαστική απόφαση του Ανώτατου Δικαστηρίου της 21^{ης} Μαΐου 2003 η οποία έχει επεκταθεί και για να προστατεύσει την ταυτότητα της κόρης της.

^[49]

<https://www.youtube.com/watch?v=q5JaRjwKDqk>

Η κηλίδωση της μετέπειτα σταδιοδρομίας από λάθη του παρελθόντος

απαιτεί την ανάπτυξη στρατηγικών και δεξιοτήτων επικοινωνίας, ως μέσων αποτελεσματικής αντιμετώπισης των ανηλίκων παραβατών, εκ μέρους του δικαστικού συστήματος»^[50].

Στη Γενική παρατήρησή της (αριθ. 10) σχετικά με τα δικαιώματα των παιδιών στους κόλπους της δικαιοσύνης ανηλίκων^[51], η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού συνιστά, μεταξύ άλλων, τη διεξαγωγή των διαδικασιών κεκλεισμένων των θυρών ώστε να προστατεύεται το απόρρητο, τη δημοσίευση της απόφασης κατά τρόπο που να μην αποκαλύπτει την ταυτότητα του παιδιού κ.λπ.

Το Δικαστήριο προσθέτει στα ανωτέρω τη δυνατότητα εκδίκασης των υποθέσεων κεκλεισμένων των θυρών εφόσον το επιβάλλει το συμφέρον του παιδιού ή η προστασία της ιδιωτικής του ζωής^[52], η δε κατευθυντήρια γραμμή 9 υπενθυμίζει στα κράτη μέλη αυτήν την ορθή πρακτική. Η εν λόγω αρχή θα πρέπει πάντως να συνάδει με την αρχή της ελεύθερης πρόσβασης στις δικαστικές διαδικασίες, η οποία ισχύει σε πολλά κράτη μέλη^[53]. Σε υπόθεση που αφορούσε κατηγορούμενο ανήλικο με χαμηλό επίπεδο κατανόησης^[54], το Δικαστήριο έκρινε ότι «η ουσιαστική συμμετοχή, στο πλαίσιο αυτό, προϋποθέτει ευρύτερη κατανόηση εκ μέρους του κατηγορούμενου της φύσης της δικαστικής διαδικασίας και των όσων διακυβεύονται για τον ίδιο, ιδίως δε της σημασίας τυχόν ποινής που δύναται να του επιβληθεί. Αυτό σημαίνει ότι ο ενδιαφερόμενος, εν ανάγκη με τη βοήθεια π.χ. διερμηνέα, δικηγόρου, κοινωνικού λειτουργού ή ακόμη και φίλου, θα πρέπει να είναι σε θέση να κατανοεί σε γενικές γραμμές όσα διαδραματίζονται στο δικαστήριο. Ο εναγόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να παρακολου-

θεί όσα υποστηρίζουν οι μάρτυρες κατηγορίας και, εφόσον αντιπροσωπεύεται, να εκθέτει στους δικηγόρους του τη δική του εκδοχή των γεγονότων, να τους υποδεικνύει κάθε κατάσταση με την οποία δεν συμφωνεί και να τους ενημερώνει για κάθε γεγονότος το οποίο θα πρέπει να αξιοποιηθεί στο πλαίσιο της υπεράσπισής του^[55]». Ειδικότερα προστίθεται ότι «Στις 15 Μαρτίου 1999, το δικαστήριο του Στρασβούργου απεφάνθη με 14 ψήφους, ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων σχετικά με τη δίκη των Thompson και Venables, αναφέροντας: "Η δημόσια δίκη στο ένα δικαστήριο ενήλικα πρέπει να θεωρείται στην περίπτωση ενός παιδιού ηλικίας 11 ετών ως μια σοβαρά εκφοβιστική διαδικασία^[56]". «Οι ιδιαιτερότητες που παρουσιάζει το φαινόμενο της νεανικής εγκληματικότητας, όπως και ο ίδιος ο δυναμικός και μεταβαλλόμενος χαρακτήρας του, επιβάλλουν την όσο το δυνατόν πιο εξειδικευμένη κατάρτιση και τη συνεχή επιμόρφωση και ενημέρωση των επαγγελματιών και των φορέων που μετέχουν σε όλη τη διαδικασία παρέμβασης έναντι αυτών των ανηλίκων: των δικαστών, των εισαγγελέων, των δικηγόρων, των αστυνομικών, των δημόσιων υπαλλήλων, των διαμεσολαβητών, των εκπαιδευτικών, των δικαστικών επιμελητών κ.λπ.^[57]».

Επομένως, αφενός δεν δικαιολογείται η αντιμετώπιση του ανήλικου παραβάτη από τον δικηγόρο ως «πελάτη». Π.χ. στην περίπτωση της άσκησης προσφυγής των δικηγόρων των Thompson και Venables στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, δεν θα έπρεπε να θεωρηθεί ότι πρόκειται απλώς για έναν κατά συρροή εγκληματία και πελάτη αλλά για έναν κατηγορούμενο που δικαιούται να τυγχάνει δίκαιης δίκης. Αφετέρου ούτε και

«ο ενδιαφερόμενος, εν ανάγκη με τη βοήθεια π.χ. διερμηνέα, δικηγόρου, κοινωνικού λειτουργού ή ακόμη και φίλου, θα πρέπει να είναι σε θέση να κατανοεί σε γενικές γραμμές όσα διαδραματίζονται στο δικαστήριο»

^[50] Στην αναγκαιότητα επικοινωνιακών στρατηγικών και δεξιοτήτων στην Ποινική Δικαιοσύνη για την προαγωγή της ψυχικής υγείας αναφέρθηκε στην ομιλία της η αντεισαγγελέας Εφετών και πρόεδρος της Εταιρείας Προστασίας Ανηλίκων Αθηνών Ειρήνη Πανταζή – Μελιστά.

^[51] Γενική παρατήρηση αριθ. 10 σχετικά με τα δικαιώματα των παιδιών στους κόλπους της δικαιοσύνης ανηλίκων (CRC/C/GC/10, 25 Απριλίου 2007).

^[52] Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, άρθρο 63

^[53] https://coraminternational.org/wp-content/uploads/Guidelines_GR.pdf

^[54] Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Τέταρτο Τμήμα), απόφαση της 15ης Ιουνίου 2004, S.C. κατά Ηνωμένου Βασιλείου, αριθ. 60958/00, παράγραφος 29.

^[55] https://coraminternational.org/wp-content/uploads/Guidelines_GR.pdf

^[56] https://en.wikipedia.org/wiki/Murder_of_James_Bulger

^[57] Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (2006/C 110/13)

Παραβατικότητα Ανήλικων

ο δικαστής δικαιούται να τον συσχετίσει με έναν εγκληματία και οι δύο πλευρές οφείλουν να συνταυτιστούν μαζί του για να νιώσουν την πράξη του και τα αίτια που πηγάζουν πίσω από αυτήν. Άλλωστε, πρέπει να αναπτυχθεί σχέση αμοιβαίας εμπιστοσύνης με τον ανήλικο κι αυτό επιτυγχάνεται με τον τρόπο προσέγγισής του. Πρέπει δηλαδή ο δικηγόρος να λάβει υπόψη του ότι έχει να κάνει με ένα παιδί: «Η σύλληψη, κράτηση ή φυλάκιση ενός παιδιού πρέπει να είναι σύμφωνη με το νόμο, να μην αποτελεί παρά ένα έσχατο μέτρο και να είναι της μικρότερης δυνατής χρονικής διάρκειας^[58]». Επομένως, «οι χειροπέδες, το κρατητήριο, η ταπεινωτική συμπεριφορά που υφίσταται, η λήψη των δακτυλικών αποτυπωμάτων, οι μειωτικές εκφράσεις που μπορεί να δεχτεί από τους ιθύνοντες, το έχουν αποδιοργανώσει^[59]».

Εν γένει, υποστηρίζεται η θέση πως το ΕΔΔΑ, τα Δικαστήρια και δη το κράτος τείνουν να προστατεύουν και να φυλάσσουν τους ανήλικους, στηριζόμενοι σε νομικά «τερτίπια» όπως αυτό της ανωνυμίας^[60] ή της κλειστού κυκλώματος ασφάλειας και προστασίας σε χώρους ειδικούς «δεδομένου του ευαίσθητου των ιδιαίτερων αναγκών τους» όπως στην περίπτωση των δραστών του James αλλά και στην περίπτωση της Mary bell. Στην τελευταία δε περίπτωση διατάχθηκε από το Δικαστήριο η «απαγόρευση αποκάλυψης των σημεινών ταυτοτήτων και της θέσης της Bell και της κόρης της για την προστασία του δικαιώματός τους στην ιδιωτική και οικογενειακή ζωή σύμφωνα με το άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα ανθρώπινα δικαιώματα^[61]», ήτοι «τα έντυπα ή τα μέσα μαζικής ενημέρωσης από την δημοσίευση πληροφοριών, εικόνων, περιγραφών, φωνητικών

εγγραφών - οι οποίες θα μπορούσαν να οδηγήσουν στην ταυτοποίηση μιας γυναίκας^[62]».

Συμπεράσματα

Εύλογα γεννάται λοιπόν το ερώτημα «Επιλέγουμε να προστατεύουμε το κοινό καλό ή τον πρώην κατάδικο?».

Προς επίρρωση των προειρημένων, σε θεμελιώδεις αρχές για τους ανήλικους ανάγονται η αρχή της συμμετοχής, το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού, ο σεβασμός στην αξιοπρέπεια, η προστασία από τις διακρίσεις και τέλος η αρχή του κράτους δικαίου που απαιτεί, μεταξύ άλλων, εφαρμογή του δικαιώματος στο τεκμήριο της αθωότητας και του δικαιώματος στη χρηστή απονομή δικαιοσύνης^[63]. Η προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών και η προαγωγή φιλικής προς τα παιδιά δικαιοσύνης συνιστά προτεραιότητα για το Συμβούλιο της Ευρώπης^[64] κι εκεί πρέπει να εστιάσει ο νομοθέτης, στην καλύτερη δηλαδή δυνατή προστασία και στην δικαιότερη και πιο ασφαλής διεξαγωγή της δίκης υπέρ του ανήλικου. Εκτιμάται πως μία κωδικοποίηση των Διατάξεων που αφορούν τους ανήλικους θα μπορούσε να αποτελέσει την πιο «βιώσιμη» λύση, «με τη δημιουργία αυτοτελών νομοθετημάτων στα κείμενα των οποίων θα διευθετούνταν και θα οριζόνταν ρητά όλες οι εξαιρέσεις ή επιτρεπτές εφαρμογές του κοινού Δικαίου, ακολουθώντας έτσι το παράδειγμα πολλών χωρών όπως Αυστρία, Γερμανία, Κύπρο, Κροατία, Αγγλία και Ουαλία, Γαλλία, Ιρλανδία, Ιταλία, Πορτογαλία, Ισπανία και Τσέχικη Δημοκρατία, όπου η νομοθεσία για την ποινική μεταχείριση των ανήλικων είναι αυθύπαρκτη και αυτοτελής των γενικών κανόνων του Ποινικού Δικαίου^[65]».

«μία κωδικοποίηση των Διατάξεων που αφορούν τους ανήλικους θα μπορούσε να αποτελέσει την πιο «βιώσιμη» λύση»

[58] Άρ.37 της Σύμβασης δικαιωμάτων του παιδιού, περίπτωση β

[59]

<https://www.protagon.gr/epikairota/ellada/anilikoi-paravates-2384100000>

[60] Κάθε διαταγή δικαστηρίου που προστατεύει μόνοι την ταυτότητα ενός αιχμάλτου στη Βρετανία είναι επομένως μερικές φορές γνωστή ως «διαταγή Mary Bell» η οποία κέρδισε την ανωνυμία τόσο για την ίδια όσο και για την κόρη της, βλ. υποσημείωση του παρόντος κειμένου αριθμ. 26

[61]

<https://www.theguardian.com/media/2003/may/2/2/privacy.childprotection>

[62]

<https://www.telegraph.co.uk/news/uknews/1430772/High-Court-gives-Mary-Bell-right-to-secret-life.html>

[63] Κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης για μια φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη, εγκριθείσες από την Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης στις 17 Νοεμβρίου 2010

[64] https://coraminternational.org/wp-content/uploads/Guidelines_GR.pdf

[65] Α. Πιτσέλα «Η ποινική αντιμετώπιση της εγκληματικότητας των ανήλικων», 2013.

Η κηλίδωση της μετέπειτα σταδιοδρομίας από λάθη του παρελθόντος

Δεδομένης της ευάλωτης κατάστασης υπό την οποία τελούν τα παιδιά που στερούνται την ελευθερία τους, της σημασίας των οικογενειακών δεσμών και της προετοιμασίας της μετέπειτα επανένταξής τους στην κοινωνία, οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να διασφαλίζουν τον σεβασμό των δικαιωμάτων του παιδιού και να υποστηρίζουν ενεργά την άσκησή τους σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στις διάφορες διεθνείς και ευρωπαϊκές νομικές πράξεις. Η ανάγκη αυτή για υπέρτατη προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων ενισχύεται άλλωστε πλέον από την αλλαγή κανονιστικής πλεύσης ως προς την προστασία των φυσικών προσώπων - καταδίκων και μη, ανηλίκων και μη - με τον Γενικό Κανονισμό για την Προστασία Δεδομένων^[66]. Συγκεκριμένα, κατοχυρώνεται η προστασία των δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής όλων των ατόμων εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ) έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ελεύθερης κυκλοφορίας των δεδομένων αυτών^[67].

Εμβαιόνοντας, δύναται να διατυπωθεί η σκέψη πως η πρόληψη είναι εκείνη που θα αντιμετωπίσει την κηλίδωση της μετέπειτα σταδιοδρομίας από τα «επικίνδυνα παιχνίδια-λάθη» του παρελθόντος, καθώς «μια επιτυχής πρόληψη απαιτεί οι νέοι να μην αντιμετωπίζονται απλά ως αντικείμενα ελέγχου και κοινωνικοποίησης, αλλά αντιθέτως να αναγνωρίζονται ως πλήρη και ισότιμα μέλη στις διαδικασίες κοινωνικοποίησης και ένταξης^[68]».

Συνθέτοντας τις παραπάνω σκέψεις, αυτό που συνάγεται, είναι η ανάγκη συνειδητοποίησης εκ μέρους του ανηλίκου του κινδύνου συνολικά που φέρει συνέπειες για το παρόν αλλά και για το μέλλον του, ώστε αφενός να προλαμβάνεται η τέλεση και αφετέρου να αποτρέπεται η υποτροπή, είτε στην περίπτωση που ο θύτης ήταν η Mary Bell, είτε ο Jon Venables, είτε ο 17χρονος Δημήτρης Παγουρτζής είτε ο Benjamin Paul, είτε η συμμορία κατά του μικρού Άλεξ, είτε ένας άλλος ανήλικος που δεν πρέπει να υπάρξει αύριο ..

∴∴∴

«η πρόληψη είναι εκείνη που θα αντιμετωπίσει την κηλίδωση της μετέπειτα σταδιοδρομίας από τα ‘επικίνδυνα παιχνίδια- λάθη’ του παρελθόντος»

^[66] (ΕΕ) 2016/679 (γνωστό ως “GDPR”) εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση το 2016 και εφαρμόστηκε στις 25 Μαΐου 2018

^[67] καταργώντας την οδηγία 95/46 / ΕΚ (οδηγία για την προστασία των δεδομένων).

^[68] Α. Πιτσέλα, Κείμενα Αντεγκληματικής Πολιτικής- Δίκαιο Ανηλίκων, Εκδόσεις Σάκκουλα, για το κείμενο των Κατευθυντήριων Γραμμών.